

**VYSTOMASIS
BENDRADARBIAVIMAS:
finansavimo tendencijos,
URM projektų analizė ir NVO veiklos
2016–2021 m.**

Parengė: Vystomojo bendradarbiavimo platforma

Kontaktas: Justina Kaluinaitė, justina@vbplatforma.org

Viršelis: Tetiana Shyshkina / Unsplash.com

Ši publikacija yra projekto „Eurodad narių institucinis stiprinimas“ dalis. Projektą padeda įgyvendinti Europos komisijos programos lėšos. Donoro parama šiam leidiniui nereiškia pritarimo turiniui, už kurį yra atsakingi tik jo autoriai (Vystomojo bendradarbiavimo platforma). Donoras taip pat negali būti laikomas atsakingu už leidinyje pateiktos informacijos naudojimą.

1.

Vystomojo bendradarbiavimo terminologija

Vystomasis bendradarbiavimas (angl. Development cooperation) – tai šalies užsienio politikos dalis, kuria siekiama remti žmogaus teises, demokratiją, mažinti skirtumus tarp skirtingo ekonominio lygio šalių, skatinti žemesnio ekonominio lygio šalių augimą ir taip mažinti atskirtį tarp valstybių.

Svarbi vystomojo bendradarbiavimo politikos dalis yra Jungtinių Tautų Darbotvarkė 2030 (žr. *Darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 metų ir Darnaus vystymosi tikslai*). Pasak JT Ekonominės ir socialinės tarybos, vystomąjį bendradarbiavimą galima apibrėžti per keturias esmines užduotis:

- 1) turi aiškų tikslą remti nacionalinius ir tarptautinius plėtros projektus;
- 2) nesiekia pelno;
- 3) prioritetizuojamos su ekonominiais, socialiniais ir politiniais sunkumais susiduriančios šalys;
- 4) remiasi bendradarbiavimu grįžtais santykiais.

Svarbu pažymėti, kad vystomasis bendradarbiavimas neatlieka pašalpos ir labdaros funkcijų; nors jis ištis susijęs su pagalba pagal ekonominius rodiklius silpnesnėms valstybėms, tačiau tai yra bandymas sukurti saugesnį, sveikesnį, teisingesnį ir taikesnį pasaulį.

Termino „Pietų šalių arba savitarpio bendradarbiavimas“ (angl. *South-South Cooperation*¹) istorija prasideda 1978 m., Jungtinių Tautų Organizacijai įkūrus Komitetą Pietų šalių bendradarbiavimui. Į plačius šio termino rėmus įeina Pietų šalių ekonominiai, politiniai, kultūriniai, aplinkosaugos ir technologijos sričių susitarimai. Terminas apibrėžia dviejų ar daugiau Pietų šalių bendradarbiavimą, vykstantį dvišaliu, regioniniu arba regiono vidaus lygmeniu. Naujausi tyrimai rodo, jog Pietų šalių bendradarbiavimas pasireiškia išaugusia tarpusavio prekyba, tiesioginėmis užsienio investicijų įplaukomis, judėjimu link regioninės integracijos, technologinių žinių perdavimu, dalijimusi gerosiomis patirtimis ir kitomis savitarpio pagalbos priemonėmis².

Vienas pagrindinių Pietų vystomojo bendradarbiavimo³ retorikos aspektų yra lygybė ir abipusė nauda. Šios šalys vengia save pozicionuoti kaip donores ir vietoje to vartoja sąvoką „vystymosi partneriai“ (angl. *development partners*). Jos iki šiol atvirai pabrėžia, kad jų

¹ <https://www.un.org/development/desa/en/news/intergovernmental-coordination/south-south-cooperation-2019.html>

² [What is SSC?](#)

³ [UNOSSC: Home](#)

įsitraukimas į vystomąjį bendradarbiavimą yra paremtas horizontalumu. Toks požiūris yra priešingas tradiciniam „vertikaliam“ bendradarbiavimui, kuomet donorai dovanoja paramą su ekonominiais, politiniais ir socialiniais sunkumais susiduriančioms šalims.

JTO terminą „vystymosi partneriai“ vartoja straipsniuose, aukščiausio lygio susitikimuose, taip pat yra įkurtas specialus JT biuras būtent pietų-pietų (savitarpio) bendradarbiavimo temai aprėpti.

Vystomojo bendradarbiavimo platforma viešina etiškus vystomojo bendradarbiavimo politikos terminus, apibrėžiančius santykius tarp valstybių, ir rekomenduoja vietoj senųjų, nebevertotinių terminų „šalys donorės“ ar „šalys paramos gavėjos“ vartoti šias sąvokas: *partneriai vystymesi*, *vystymosi partneriai*, šalys partnerės.

Kita partnerysčių terminologija

Besivystančios valstybės (angl. *Developing countries*) – tai šalys, nepriklausančios ekonomiškai išsivysčiusių šalių grupėms. Pasaulio bankas (angl. World Bank) 2018 m. paskelbė⁴ išbraukiantis šį terminą iš savo žodyno ir keičiantis jį pagal ekonominio šalių lygio klasifikacijas, remiantis nelygybės skaičiavimo indeksu BVP (*bendrasis vidaus produktas*):

1. Mažų pajamų valstybės (<996 BVP /Capita)
2. Mažesnių – vidutinių pajamų valstybės (996–3,895 BVP /Capita)
3. Aukštesnių – vidutinių pajamų valstybės (3,896–12,055 BVP /Capita)
4. Didelių pajamų valstybės (>12,055 BVP /Capita)

Tarptautinis Valiutos Fondas (angl. *International Monetary Fund*) dalina pasaulį į dvi dideles grupes: pažengusių ekonomikų ir kylančių ekonomikų. Ši klasifikacija nėra pagrįsta griežtais kriterijais, veikiau ji kilo palaipsniui, objektyviai lengvinant tyrimų analizę, teikiant pagrįstus ir reikšmingus duomenis. Šie pokyčiai žymi evoliuciją supratime apie geografinį skurdo ir klestėjimo pasiskirstymą. Vis dėlto gi Jungtinės Tautos formaliai vartoja terminus „besivystančios valstybės“ ir „išsivysčiusios valstybės“ (angl. *developed countries*). JT teigia, kad ši metodologinė klasifikacija yra „skirta statistiniam patogumui ir neišreiškia jokio šališkumo vertinant specifinės šalies padėties jos vystymosi procese“⁵.

Lietuvos Respublikos vystomojo bendradarbiavimo ir humanitarinės pagalbos įstatyme yra terminas „besivystanti valstybė“, kuris aiškinamas kaip „valstybė ar teritorija, įtrauktą į Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (toliau – EBPO) Paramos vystymuisi komiteto (PVK) sudaromą paramos gavėjų sąrašą“⁶. Šiame įstatyme vystomasis bendradarbiavimas įvardijamas kaip valstybių donorių ir valstybių partnerių bendradarbiavimas, kai valstybės donorės remia ilgalaikį ir darnų valstybių partnerių vystymąsi, jų pastangas mažinti skurdą ir integruotis į pasaulio ekonomiką.

⁴ <https://blogs.worldbank.org/opendata/new-country-classifications-income-level-2018-2019>

⁵ Fred K. Nkusi, *WB is Eliminating the term “developing countries” from its vocabulary*, July 23, 2018, The New Times

⁶ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/f8cad422a67711e68987e8320e9a5185>

1.2. Vystomasis bendradarbiavimas: tendencijos, Europos Sąjungos ir Lietuvos veiklos ir finansavimo raida

Oficiali parama vystymuisi (toliau *OPV*, angl. *Official Development Aid, ODA*) – tai standartinis paramos vystymuisi apibrėžimas, kurį praėjusio amžiaus 8-ajame dešimtmetyje sukūrė EBPO ir jos Paramos vystymuisi komitetas (angl. *Development Assistance Committee – DAC*).

OPV yra besivystančioms valstybėms ir teritorijoms skiriama humanitarinė pagalba ir parama, finansuojama valstybių ir savivaldybių biudžetų lėšomis. Parama skiriama ilgalaikiam ir tvariam šalies vystymosi užtikrinimui, skurdo mažinimui ir integracijos į pasaulio ekonomiką skatinimui. Kasmetinis OPV kasmetinė apskaita atliekamas remiantis Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos Paramos vystymuisi komiteto parengta direktyva dėl statistinių ataskaitų teikimo.

Daugiašalė parama vystymuisi – privalomi ir savanoriški įnašai ir įmokos į vystomojo bendradarbiavimo veiklą vykdančius ar koordinuojančius fondus ir tarptautines organizacijas, tarptautines finansų institucijas, įskaitant dalį įmokų į ES biudžetą.

Dvišalė parama vystymuisi – tai valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų teikiama parama valstybės partnerės institucijoms ar pilietinei visuomenei, įskaitant nevyriausybinės organizacijas, atsižvelgiant į jų poreikius.

Paramos vystymuisi komitetas

Tradicinių donorų institucinėse sąrangose dominuojanti institucija yra Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija bei jos Paramos vystymuisi komitetas. Šis įtakingas komitetas buvo suformuotas dar 1960-aisiais lyderiaujančių valstybių, kurios koordinavo ir skatino paramos teikimą besivystančioms šalims. PVK siekė sukurti bendrą vystymosi ir paramos koncepciją, renkant bei analizuojant paramos programų duomenis, nuolat peržiūrint ir vertinant donorų paramos politiką bei identifikuojant geriausias praktikas.

Susietoji parama (angl. *Tied aid*)

Teikiant susietąją paramą, ją gaunančios šalys yra formaliai įpareigojamos paramą grąžinti perkant šalies donorės prekes ar paslaugas. 1998 m. Pasaulio bankas apskaičiavo, kad susietoji parama sumažina teikiamos pagalbos vertę 25 procentais ar net daugiau. Buvo suvokta, kad susietoji parama padidina jos gavėjų priklausomybę ir užkerta kelią laisvai prekybai, o tai savo ruožtu mažina konkurenciją, didina kainas ir sumažina šalių gavėjų galimybes rinktis, kas joms yra geriau.

Vystomojo bendradarbiavimo platforma – tai 2007 m. įsteigta vystomojo bendradarbiavimo (VB), globalaus švietimo, darnaus vystymosi tikslų (DVT), humanitarinio veiksmo srityje dirbančias Lietuvos organizacijas vienijanti asociacija, šiuo metu turinti 22 organizacijas – nares. VB Platforma dirba tam, kad Lietuvoje stiprėtų įvairioms kultūroms atvira, pilietiška ir

demokratiška visuomenė, būtų išplėtos galimybės Lietuvos NVO dalyvauti nacionalinėse ir tarptautinėse vystomojo bendradarbiavimo veiklose, būtų ugdomi jų gebėjimai, kompetencijos ir įgūdžiai. VB Platforma stiprina NVO tinklaveiką, tarptautines partnerystes, vykdo stebėseną ir advokaciją, prisideda prie politikos formavimo, dalijimosi gerosiomis patirtimis ir tarp-sektorinių veiklų, siekiant visapusiškai stiprinti darną. VB Platforma taip pat atstovauja Lietuvai tarptautinėse organizacijose, tarp jų – FORUS, „Eurodad“, GCAP, „SDG Watch Europe“.

Lietuva, 2004 m. tapusi Europos Sąjungos nare, kartu tapo ir tarptautinės donorų bendruomenės dalimi, t. y. iš pagalbą gaunančios šalies tapo šalimi donore ir įsipareigojo teikti OPV. Šalys yra įsipareigoję palaipsniui pasiekti, kad kasmet OPV būtų skiriama 0,7 proc. šalies BNP. EBPO nare 2018 m. tapusi Lietuva kasmet teikia OPV statistiką EBPO Paramos vystymuisi komitetui. 2005 m. gegužės 24 d. Europos Vadovų Tarybos išvadose buvo numatyta, kad 2004 m. ir po 2004 m. ES narėmis tapusios šalys iki 2015 m. OPV skirs ne mažiau kaip 0,33 proc. BNP, o šalys, kurios ES narėmis tapo iki 2004 m. – 0,7 proc. Šie įsipareigojimai pakartoti 2015 m. gegužės 26 d. Tarybos išvadose, nukeliant įgyvendinimo terminą iki 2030 m. OPV įsipareigojimai akcentuojami ir 2015 m. rugsėjo 25 d. valstybių vadovų patvirtintoje JT Darnaus vystymosi darbotvarkėje iki 2030 m.

Vystomasis bendradarbiavimas yra unikali užsienio politikos sritis, kuri suteikia galimybę šalims atstovauti savo vertybiniam ir ekonominiams interesams užsienyje. Vystomojo bendradarbiavimo politika potencialiai gali ne tik stiprinti šalių-partnerių demokratizacijos ir žmogaus teisių plėtros procesus, bet tuo pačiu sukurti išskirtines galimybes paramą teikiančiai valstybei saugiai plėtoti verslą naujose rinkose ilguoju laikotarpiu bei stiprinti šalies įvaizdį pasaulyje.

Lietuva dalyvauja beveik 50-ies tarptautinių tarpvyriausybinių organizacijų veikloje. Lietuva – trečią kartą per nepriklausomos valstybės istoriją – išrinkta į UNESCO Vykdomąją tarybą 2015–2019 m. kadencijai, taip pat išrinkta šios UNESCO valdančiosios struktūros vicepirmininke 2015–2017 m. kadencijai.

Užsienio reikalų ministerija yra pagrindinė vystomojo bendradarbiavimo projektus įgyvendinanti institucija Lietuvoje. Ministerija kiekvienais metais pagal Vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programą kviečia teikti paraiškas projektams įgyvendinti Lietuvos valstybėse-partnerėse ar Lietuvoje, siekiant šviesti visuomenę apie vystomąjį bendradarbiavimą ir Darnaus vystymosi tikslus. Pastaraisiais metais Užsienio reikalų ministerijos vystomojo bendradarbiavimo projektų darbotvarkė ir apimtis vis plėtėsi, įtraukdama naujas valstybes-partneres, tematikas, sulaukdama paraiškų iš skirtingų potencialių vykdytojų bei atitinkamai skirdama ir paskirstydama finansavimą.

Kalbant apie OPV duomenis Europos Sąjungoje, matoma aiški tendencija, jog parama pastaraisiais metais nemažėjo. Tai reiškia, kad šalys ją suvokia kaip tikrą įsipareigojimą. Pasaulinės krizės paprastai skaudžiausiai smogia finansiškai skurdžiausiems kraštams, tad būtina reaguoti ten, kur labiausiai reikia. Tai buvo ypač jaučiama prasidėjus COVID pandemijai.

1.3. Lietuva ir finansavimas vystomajam bendradarbiavimui 2019–2021 m.

Lietuva neįvykdė savo įsipareigojimo skirti 0,33 proc. šalies BNP oficialiai paramai vystymuisi: 2021 m. mūsų skirta parama, EBPO duomenimis, siekė 0,13 proc. BNP⁷, t. y. išliko tokia pati kaip ir pastaruosius keletą metų. Pagal šį rodiklį išliekame ES šalių donorų sąrašo apačioje.

Donor		DAC Countries, Total							
Part		1 : Part I - Developing Countries							
Amount type		Current Prices							
Fund flows		Net Disbursements				Grant equivalents			
Year		2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021
Aid type		Unit							
ODA grant equivalent as percent of GNI	Percentage	0.27	0.30	0.33	0.33
Official Development Assistance, grant equivalent measure	US Dollar, Millions	134 084.42	151 498.81	162 200.35	176 916.15
I. Official Development Assistance (ODA) (I.A + I.B)	US Dollar, Millions	150 043.86	146 510.69	162 585.98	177 637.00	153 481.61	151 498.81	162 200.35	..

Šaltinis: EBPO tinklalapis, prieiga: <https://stats.oecd.org/Index.aspx?QueryId=113263>

Tad Lietuvos teikiamos paramos vystymuisi dydis nekinta ir tai nėra sveikintina, nes tai rodo, kad nėra nei konkretaus paramos ir vystomojo bendradarbiavimo plano, nei pozicijos, nors tie įsipareigojimai buvo prisiimti tarptautiniuose susitarimuose ir yra labai reklamuojami, tik nebūtinai vykdomi. Tiesa, nuo 2021 m. vykdomų pokyčių ir sukurto Vystomojo bendradarbiavimo ir humanitarinės pagalbos fondo⁸, kuris veiklą pradėjo 2022 m., vertinti dar negalime; galime tik tikėtis, kad strateginis planavimas ne vien paramos didinime, bet ir pokyčių vertinime, skaidrumo principuose, bendradarbiavime su vystomojo bendradarbiavimo aktoriais bus šio naujo fondo prioritetų sąrašė. Vertinant 2016–2021 m., to nematėme nei oficialios paramos vystymuisi didėjime, nei konkrečiuose strateginiuose sprendimuose.

2021 m. parama vystymuisi ir tai, kad ji nekito, Lietuvos atveju kritikuojama dar ir dėl to, kad šie metai daugeliui šalių partnerių buvo kritiniai, turint omenyje iškilusį poreikį stiprinti šalis partneres pandemijos metu ir ypač pilietinio sektoriaus atstovų poreikius dėl tuometinių suvaržymų bei kitų su pandemija susijusių iššūkių. Atsižvelgiant į tai, kad finansavimo aplinka tampa vis sudėtingesnė, o tam didelį poveikį daro Rusijos sukeltas karas Ukrainoje, COVID-19 pandemija ir jau matomas klimato kaitos poveikis, OPV tebėra vienas iš pagrindinių finansavimo šaltinių neturtingiausioms šalims ir toliau atlieka itin svarbų vaidmenį įgyvendinant Darbotvarkę iki 2030 m. Bendra ES parama, kaip teigiama Europos Tarybos pranešime, 2021 m. palyginimus su 2020 m. išaugo 4,3 proc.⁹. Taigi, nors tendencija Europoje buvo aktyviau reaguoti ir atliepti iššūkius ne vien moraline parama, Lietuvoje tai nebuvo įvertinta ir pastebėta.

⁷ <https://stats.oecd.org/Index.aspx?QueryId=113263>

⁸ <https://urm.lt/default/lt/naujienos/veikla-pradejo-vystomojo-bendradarbiavimo-ir-humanitarines-pagalbos-fondas>

⁹ <https://www.consilium.europa.eu/lt/press/press-releases/2022/07/18/official-development-assistance-the-eu-and-its-member-states-remain-the-biggest-global-provider/>

OPV ir Estija. Estijos Vystomojo bendradarbiavimo apskritojo stalo (Arengukoostöö Ümarlaud) politikos ir advokacijos vadovės Susannos Veevos komentaras apie Estijos vystomąjį bendradarbiavimą 2021m.:

„Palyginus su 2019 m. rezultatais, tiek OPV procentas nuo BNP, tiek ir jo suma 2020 m. pakilo. Remiantis preliminariais EBPO paskelbtais duomenimis, Estijos OPV pakilo nuo 0,15 proc. iki 0,16 proc. (ir tikėtina, kad kils dar daugiau, šalies užsienio reikalų ministerijai apskaičiavus galutinius savo rezultatus). Nors šie skaičiai yra tolokai nuo numatytų 0,33 proc. iki 2030-ųjų, yra akivaizdu, kad Estijos URM teikia prioritetą OPV ir vystomajam bendradarbiavimui net ir nepaisant tebevykstančios krizės.

Kaip platforma, mes visuomet propaguojame tai, kad šalis-partneres būtina remti visaip, ne tik atsakant į Covid krizę. Didelė mūsų darbo dalis šiuo metu yra orientuota į krizės valdymą ir sušvelninimą, ir nebe tiek daug dėmesio skiriame strateginiam vystymuisi, kiek skirdavome prieš 2020 m.

Atsižvelgdama į naujus globalius iššūkius ir Estijos turimas ekspertines žinias, mūsų URM nusprendė prioritetą suteikti visoms vystomojo bendradarbiavimo iniciatyvoms, kurios yra skirtos informacinių ir komunikacijos technologijų (IKT) priėmimui ir skaitmeninio raštingumo didinimui šalyse-partnerėse. Tai reiškia, kad iš kiekvieno naujo projekto ar iniciatyvos tikimasi, jog į jų vystymosi veiklas bus integruotas IKT metodas.“ >>

2022 m. Eurobarometro duomenis¹⁰, beveik devyni iš dešimties (89 proc.) respondentų Lietuvoje mano, kad svarbu bendradarbiauti su šalimis už ES ribų siekiant sumažinti skurdą visame pasaulyje; nuo 2020 m. lapkričio-gruodžio mėn. taip atsakusių respondentų skaičius padidėjo šešiais procentiniais punktais ir tapo lygus ES vidurkiui (89 proc.).

Vystomojo bendradarbiavimo platformos atliktos apklausos¹¹ rodo, kad dažnai piliečiai nežino arba menkai žino terminą „vystomasis bendradarbiavimas“ (2020 m. duomenimis, šį terminą žinojo tik 3 proc. apklaustųjų, o kažką apie jį girdėti yra tekę tik 19 proc. apklaustųjų), nors 71 proc. labiau pritaria, nei nepitaria paramai žmonėms ekonomiškai silpniau išsivysčiusiose šalyse. Ilgametė Lietuvos veikla Ukrainoje, Baltarusijoje yra plačiai žinoma, tačiau piliečiai to nesieja su vystomuoju bendradarbiavimu. Tam įtakos turi skirtingi faktoriai, pavyzdžiui: informacijos bei piliečių įtraukimo į vystomojo bendradarbiavimo veiklas trūkumas ar tai, kad Lietuvoje dar nėra vienos centralizuotos duomenų platformos, kurioje būtų galima rasti visą informaciją apie VB programas, šalis, skiriamą paramą – o ši informacija yra esminė, siekiant stiprinti tiek visuomenės informavimą, tiek pasitikėjimą už šalies ribų vykdoma politika. Nors URM ir koordinuoja šią sritį, o jos tinklalapyje, kaip ir Aplinkos ministerijos tinklalapyje, galima rasti kiek daugiau informacijos, tačiau šioje politikoje iš esmės dalyvauja ne tik šios, bet ir visos kitos ministerijos, o viešai pateikiama informacija yra minimali.

Daugelyje išsivysčiusių pasaulio valstybių dėl būtinybės padėti besivystančioms šalims niekam nekyla abejonių, nes iš esmės visiems aišku, kad vystomasis bendradarbiavimas yra ypatinga nacionalinės užsienio politikos sritis, kurioje puikiai dera ir vertybiniai, ir ekonominiai interesai. Negalime ugdyti visuomenės sąmoningumo, jei vartotojui draugiška ir suprantama informacija nėra pasiekama, nei tikėtis, kad klausdami apie vystomąjį bendradarbiavimą norėsime supratimo, nors vieningos komunikacijos strategijos niekuomet neturėjome.

¹⁰ <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2673>

¹¹ https://issuu.com/vbadmin/docs/ataskaita_-_vystomojo_bendradarbiavimo_platforma_2

Didelė problema Lietuvoje yra ta, kad dauguma ministerijų svarbios informacijos neskelbia ir neviešina arba tai daro labai painiai – nesugeba paaiškinti visuomenei, kas yra vystomasis bendradarbiavimas, kaip jis vyksta ir kodėl jo reikia. Čia labai trūksta motyvacijos ir koordinacijos. Valdžios institucijos privalo pagaliau suvokti, kad tarptautiniai įsipareigojimai, nors jų laikytis privalome, yra viena; tačiau kitas labai svarbus aspektas tas, kad vystomasis bendradarbiavimas – tai abipusis ryšys, reiškiantis bendrą globalumą ir prisidedantis prie darnaus vystymosi, tai konstruktyvus šalies pozicionavimas: mes kaip valstybė veikiame, tvirtai užsiimame partnerystėmis. Viešinimo trūkumas niekaip nesukuria skaidrumo. Vystomojo bendradarbiavimo platforma jau ilgą laiką siūlo sukurti vieną bendrą duomenų bazę, kurioje skaidri informacija apie visus valstybės finansuojamus vystomojo bendradarbiavimo projektus būtų viešai prieinama visiems.

Iš gerųjų pavyzdžių pastaruoju metu svarbu paminėti tai, kad Lietuva aktyviai dalyvavo suteikiant humanitarinę pagalbą ir optimaliai reagavo diegiant naujus mechanizmus reaguojant į krizę Baltarusijoje – šiuo atveju Lietuvos pozicija ir priemonių įveiklinimas lyderiavo vystomojo bendradarbiavimo srityje ir regioniniu, ir tarptautiniu lygmeniu.

2021 m. pradžioje Lietuva patvirtino naują priemonę – Vystomojo bendradarbiavimo ir humanitarinės pagalbos paramos fondą. Pilietinės visuomenės organizacijos jau seniai ragina šalis-donores ir kitus donorus pakelti savo OPV ambicijas aukštyn.

Vystomojo bendradarbiavimo platformos rekomendacijos ir siūlymai:

- Lietuva turi sukurti, įdiegti ir laikytis strategijos, kaip palaipsniui didinti OPV. Rekomenduojame pereiti nuo politinės valios ir norų plėsti ir auginti vystomojo bendradarbiavimo politikos kryptį prie politinių sprendimų.
- Didinti dvišalę paramą. Būtent ji sukuria geriausiai matomą pridėtinę vertę – prisidedama prie dvišalių politinių ir ekonominių ryšių stiprinimo, naujų rinkų atvėrimo galimybių Lietuvos verslui. Ji taip pat leistų Lietuvai daugiau dalintis savo patirtimi institucinių gebėjimų ir technologijų srityse, kuri būtų naudinga Rytų partnerystės, Afrikos ir Azijos regionų valstybėms.
- Raginame įvertinti principinį vystomojo bendradarbiavimo aspektą – paramą mažiausiai išsivysčiusiems šalims / regionams. Tai turėtų atsispindėti ir daugiašalėje, ne vien dvišalėje paramoje. Jį rekomenduojame kaip geografinį ir horizontalų prioritetą projektų finansavimo kvietimuose.
- Siekiant stiprinti ir strateginius vertikalius, ir horizontalius prioritetus ir sritis bei geografiją (kalbant apie kvietimus teikti paraiškas), svarbu prioritetizuoti ir socialinių partnerių dalyvavimą balansuojant dvišalės ir daugiašalės paramos pasiskirstymą ir socialinių partnerių kompetencijų stiprinimą ir įtraukimą.
- Lietuva teikia OPV statistiką EBPO, kas leidžia sutelkti šiuos duomenis į bendrą ir viešai prieinamą tarptautinių donorių duomenų bazę ir pateikti ekspertines analizes bei ataskaitas apie skirtingų šalių informaciją. Nepaisant to, EBPO renkama informacija neatliepia visų informacijos poreikių – per šias duomenų bazines nėra įmanoma gauti detalios informacijos apie remiamus projektus ir jų rezultatus. Tokia privalo būti teikiama centralizuotoje ir viešai prieinamoje platformoje; mes siūlome Fondo rėmuose tokią Platformą sukurti ir joje talpinti visą informaciją apie Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo ir humanitarinės veiklos išlaidas ir rezultatus.

2.

2015–2021 m. Užsienio reikalų ministerijos vystomojo bendradarbiavimo projektų apžvalga: projektų tematikos, vykdytojai ir finansavimas

Šia apžvalga siekiama įvertinti tik Užsienio reikalų ministerijos Vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programos dvišalius projektus, o ne bendrąją Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo situaciją ar veiklas, įgyvendinamas už šių projektų ribų.

Toliau siekiame susisteminti bei įvertinti Užsienio reikalų ministerijos finansuotų vystomojo bendradarbiavimo projektų tematinę tipologiją, jų vykdytojų profilius bei gauto finansavimo mastą per pasirinktą 2016–2021 m. įgyvendinimo laikotarpį.

Užsienio reikalų ministerija 2016–2021 m. vystomojo bendradarbiavimo projektus finansavo dvidešimt dveiose (22) valstybėse-partnerėse: Alžyre, Armėnijoje, Azerbaidžane, Baltarusijoje, Butane, Dramblio Kaulo Krante, Indijoje, Irake, Jordanijoje, Malyje, Mianmare, Moldovoje, Mongolijoje, Nigerijoje, Palestinoje, Pietų Afrikos Respublikoje, Sakartvele, Šri Lankoje, Turkijoje, Ugandoje, Ukrainoje, Vietname.

Daugiausia projektų buvo įgyvendina Rytų Partnerystės regiono valstybėse: Ukrainoje (104), Sakartvele (65), Moldovoje (60) ir Baltarusijoje (50). 25 projektai buvo įgyvendinti Armėnijoje, po 10 projektų buvo įgyvendinta Azerbaidžane ir Mongolijoje, 7 projektai Palestinoje, 6 Turkijoje, 5 Butane, 4 Mianmare, 3 Pietų Afrikos Respublikoje, po 2 Dramblio Kaulo Krante, Nigerijoje, Malyje, Alžyre, Irake bei Indijoje. Po vieną projektą buvo įgyvendinta Ugandoje, Jordanijoje, Šri Lankoje ir Vietname.

Verta pažymėti, kad kai kuriose šių valstybių projektai pradėti finansuoti tik pastaraisiais metais (Indijoje, Šri Lankoje, Vietname pradėta 2021 m.), Ugandoje – 2020 m., Dramblio Kaulo Krante – 2019 m.

2.1. Užsienio reikalų ministerijos kvietimų projektams įgyvendinti tematikos ir jų pasiskirstymas

Pasak Užsienio reikalų ministerijos, teikiant paramą šalims partnerėms dėmesys pirmiausia yra skiriamas demokratijai ir pilietinei visuomenei, valstybių administraciniams gebėjimams ir eurointegracijos procesams stiprinti, **žmogaus teisėms** ir lyčių lygybei užtikrinti, istoriniam ir kultūriniam paveldui puoselėti, neįgaliųjų, vaikų ir kitų labiausiai pažeidžiamų visuomenės grupių interesams ginti, bendruomenių atsparumui krizėms, kylančioms dėl stichinių nelaimių, didinti.¹²

¹² www.orangeprojects.lt

Papildomai galima pažymėti, kad Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo 2019–2021 m. politikos kryptyse numatyta, jog Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo politikoje siekiama prisidėti prie visų Darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimo, prioritetą skiriant šiems 6 iš 17 darnaus vystymosi tikslų:

- **1 tikslas** – panaikinti visų formų skurdą visose šalyse;
- **4 tikslas** – užtikrinti visa apimantį ir lygiavertį kokybišką švietimą ir skatinti visą gyvenimą trunkantį mokymąsi;
- **5 tikslas** – pasiekti lyčių lygybę ir moterų ir mergaičių įgalėjimą;
- **13 tikslas** – imtis skubių kovos su klimato kaita ir jos poveikiu veiksmų;
- **16 tikslas** – skatinti taikias ir įtraukias visuomenes darniam vystymuisi, suteikti visiems galimybes reikalauti teisingumo ir kurti veiksmingas, atsakingas ir įtraukias institucijas visais lygiais;
- **17 tikslas** – stiprinti įgyvendinimo priemones ir atgaivinti pasaulinę darnaus vystymosi partnerystę.¹³

2015–2021 m. URM skelbtuose projektuose vystomojo bendradarbiavimo koncepcijoms įgyvendinti padengiamos įvairios tematikos, atspindinčios ministerijos išsiskirtus tikslus ir prioritetus. Daugiausia projektų paraiškų kvietimų per nurodytą laikotarpį buvo orientuoti į demokratijos, institucinį, teisingumo ir informacijos sklaidos stiprinimą: demokratijos, institucijų stiprinimą, nepriklausomos informacijos sklaidą, atsparumą dezinformacijai, teisės ir teisingumo srities reformas, leidžiamosios valdžios gebėjimų stiprinimą, Lietuvos ir valstybės partnerės vietos valdžios institucijų bendradarbiavimo stiprinimą ES Rytų partnerystės šalyse (iš viso 16 tokių kvietimų per nurodytą laikotarpį).

Antroji didžiausia ministerijos skelbtų kvietimų paraiškoms teikti tematinė grupė – visuomenės švietimas ir informavimas apie vystomąjį bendradarbiavimą (iš viso 14 tokių projektų per nurodytą laikotarpį): projektais buvo siekiama Lietuvos visuomenei, jaunimui pristatyti Darnaus vystymosi tikslus, organizuoti dokumentinių filmų festivalį vystomojo bendradarbiavimo tema (penki programos kvietimai 2017–2020 m.), skatinti visuomenės savanorystę ir kt.

- **12 kvietimų** paraiškoms per nurodytą laikotarpį buvo orientuota į socialinio ir ekonominio aktyvumo skatinimą valstybėse-partnerėse. Tiesa, visi šioje tematinėje grupėje pateikti kvietimai turi tam tikrą specializaciją: trečdalis jų telkia dėmesį į socialinio ir ekonominio

¹³ www.orangeprojects.lt

aktyvumo skatinimą regionuose, kitas trečdalis – į socialinio ir ekonominio aktyvumo skatinimą moterų tarpe, o likusieji – jaunimo tarpe bei Vakarų Afrikos regione.

- **8 kvietimais** buvo kviečiama teikti paraiškas verslo situacijai ES Rytų partnerystės šalyse gerinti. Kvietimais siekta kurti verslui palankią aplinką, skatinti visuomenės verslumą, remti smulkųjį ir vidutinį verslą, stiprinti partnerystę su verslu įgyvendinant DVT, skatinti eksportą.
- **6 kvietimai** (visi paskelbti 2015 metais) buvo skirti pilietinės visuomenės stiprinimui, keletas jų orientavosi į pilietiškumo stiprinimą regionuose, taip pat jaunimo ir moterų tarpe. Tiek pat kvietimų buvo skirta istorinio ir kultūrinio paveldo puoselėjimui bei gebėjimų šioje srityje stiprinimui Ukrainoje ir Baltarusijoje.
- **6 kvietimai** buvo susiję su migracija migracijos kilmės ir tranzito šalyse bei regionuose (daugiausia – Vakarų Afrikoje), siekiant užtikrinti priverstinai perkeltų asmenų socialinę ir ekonominę įtrauktį į priimančias bendruomenes, įgyvendinti migraciją stabdančias priemones.
- **5 kvietimai** buvo orientuoti į saugios sausumos ir oro transporto sistemos bei jos reguliavimo sistemos kūrimą ES Rytų partnerystės šalyse. Tiek pat kvietimų buvo orientuoti į paramą švietimo srityje ir švietimo reformų įgyvendinimą Ukrainoje bei Artimuosiuose Rytuose.
- **4 kvietimai** buvo skirti asociacijos susitarimų tarp Sakartvelo, Moldovos ir Ukrainos įgyvendinimo koordinavimui, **šalių tarpusavio bendradarbiavimui bei Lietuvos patirties perdavimui** šioje srityje. Tiek pat kvietimų buvo skirta ir aplinkosaugos projektams įgyvendinti, regionų vystymui ir savivaldos stiprinimui kai kuriose ES Rytų partnerystės šalyse bei paramai kovojant su korupcija ir kitais finansiniais nusikaltimais Moldovoje.
- **Likusi nedidelė kvietimų dalis** buvo orientuoti į tokias sritis kaip **žemės ūkis, žiniasklaida, moterų įgalinimas** ir lyčių lygybė, sveikatos apsauga, klimato kaita, informavimas apie europinės integracijos naudą ir kt.

Vertinant URM pateikiamus finansuotų ir įgyvendintų (įgyvendinamų) projektų sąrašus, aiškiai matyti, kaip įgyvendinamų projektų tematikos varijuoja atitinkamai pagal konkrečią šalį ar regioną. Pavyzdžiui, pastebėtina, jog nemažai projektų Rytų partnerystės šalyse orientuojami į gero valdymo, administracinių ir institucinių gebėjimų stiprinimą, pilietinės visuomenės stiprinimą, paramą žiniasklaidos laisvei ir pliuralizmui, socialiniam ir ekonominiam aktyvumui skatinti, regionų plėtrai.

2.2. Rytų partnerystės šalys – pagrindinės Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo projektų kryptys

Ukraina

Ukraina įvardijama kaip prioritetinga Lietuvos partnerė vystomojo bendradarbiavimo politikos darbotvarkėje. Pagrindinės vystomojo bendradarbiavimo trajektorijos Ukrainoje yra švietimas, geras valdymas ir pilietinės visuomenės bei institucijų stiprinimas, sveikatos apsauga, taip pat teikiama parama nuo Krymo aneksijos ir konflikto rytų Ukrainoje nukentėjusiems Ukrainos

piliečiams. Lietuvos patirtis taip pat perduodama įgyvendinant ES ir Ukrainos susitarimą (AA/DCFTA) bei viešųjų finansų valdymo, teisės viršenybės reformų, ryšių reguliavimo ir konkurencijos srityse. Ukrainoje didelės reikšmės Lietuvos VB projektas, kuriam skiriama iki 1 mln. eurų suma (didžiausia dvišaliam projektui skiriama suma), yra skirta Ukrainos Donecko srities Avdijivkos mokyklos nr. 2 įrengimui ir mokyklos aplinkos gerovės sutvarkymui, projektą įgyvendino VšĮ „Centrinė projektų valdymo agentūra“ (CPVA) su partneriais. URM duomenimis, projekto tikslas buvo sukurti šiuolaikinį mokymo centrą, kuris taptų kompleksiniu pavyzdžiu savo infrastruktūra, įranga ir švietimo proceso organizavimu ir pasitarnautų kaip viso regiono pilotinis Ukrainos mokyklos reformos projektas ir švietimo patirties sklaidos centras.¹⁴

Baltarusija

URM įvardija, jog Baltarusijoje pastarąjį dešimtmetį Lietuva remia dvišales iniciatyvas, orientuotas į atviros pilietinės visuomenės kūrimą, ypatingą dėmesį skiriant jaunimui, nepriklausomoms visuomenės informavimo priemonėms, švietimui, lyčių lygybės klausimams, istorinio ir kultūrinio paveldo išsaugojimui ir populiarinimui.¹⁵ Taip pat pabrėžiama, kad nuo 2018 m. Lietuvos institucijos aktyviai dalyvavo ES Dvynių projektuose Baltarusijoje.

Pastaba: dėl 2021 m. prezidento rinkimų Baltarusijoje ir prieš, per ir po jų vykusių represijų, Lietuva toliau remia Baltarusijos pilietinę visuomenę, bet ne projektus Baltarusijoje.

Moldova

URM nurodo, kad Lietuva nuosekliai palaiko Moldovos pasirinkimą siekti politinės asociacijos ir ekonominės integracijos į ES, aktyviai dalijasi sukaupta patirtimi eurointegracijos srityje, o vystomojo bendradarbiavimo projektais siekia remti demokratinę pilietinės visuomenės raidą. Pagrindinės vystomojo bendradarbiavimo su Moldovos Respublika tematinės kryptys:

- Parama Moldovos ir Europos Sąjungos asociacijos susitarimo įgyvendinimui transporto saugos srityje;
- Nepakantumo korupcijos apraiškoms ugdymas Moldovoje, stiprinant nepriklausomą žiniasklaidą;
- Pilietinės visuomenės stiprinimas, kova su dezinformacija, moterų ir jaunimo politinio, ekonominio ir socialinio aktyvumo skatinimas Moldovos regionuose.¹⁶

Sakartvelas

Sakartvele Lietuva siekia stiprinti administracinius ir institucinius gebėjimus, įgyvendinant reformas, susijusias su ES-Sakartvelo Asociacijos susitarimu, prisidėti prie demokratijos ir pilietinės visuomenės stiprinimo, skatinti europinę ir euroatlantinę integraciją, ekonominę ir socialinę plėtrą.¹⁷ Pagrindinės vystomojo bendradarbiavimo su Sakartvelu kryptys 2018–2021 metais:

¹⁴ www.orangeprojects.lt

¹⁵ www.orangeprojects.lt

¹⁶ www.orangeprojects.lt

¹⁷ www.orangeprojects.lt

- Parama tvariam ūkio augimui, pasinaudojant Sakartvelo ir Europos Sąjungos asociacijos susitarimo (AA/DCFTA) teikiamomis galimybėmis;
- Demokratijos, savivaldos ir pilietinės visuomenės stiprinimas, parama strateginės komunikacijos srityje, kovojant su dezinformacija;
- Lietuvos patirties perdavimas aplinkos apsaugos srityje;
- Moterų socialinio ir ekonominio aktyvumo skatinimas Sakartvelo regionuose.

Kai kuriose valstybėse-partnerėse absoliuti dauguma projektų yra orientuoti į moterų įgalinimą, jų socialinį ir ekonominį aktyvumą bei lyčių lygybės klausimus; tokie projektai dominuoja Mongolijoje, Indijoje, Palestinoje, Dramblio Kaulo Krante (pastarajame su moterų įgalinimu susijusius projektus įgyvendina viena organizacija – VŠĮ „Lietuvos Inovacijų Centras“). Tuo tarpu projektuose Irake ir Mianmare itin ryški švietimo tema. Taip pat švietimui didelis dėmesys skiriamas Ukrainoje, kurį pažymi jau minėtas 1 mln. eurų vertės projektas „Parama Ukrainos Donecko srities Avdijivkos mokyklos Nr. 2 įrengimui ir mokyklos aplinkos gerovės sutvarkymui“. Afrikos žemyno valstybėse dominuojančios projektų kryptys yra ekonominė plėtra, socialinis ir ekonominis įgalinimas, žemės ūkis (Nigerijoje projektus išskirtinai vykdo tik VŠĮ „Afrikos tyrimai ir konsultacijos“, įgyvendindami skaitmenizacijos lyderių stažuočių programą). Sąlyginai nedidelis projektų skaičius yra orientuotas į aplinkosaugos, klimato kaitos ar tvaraus vystymosi problematikas. Keletas projektų padėti šiems klausimams spręsti įgyvendinami Alžyre, Baltarusijoje, Sakartvele, Turkijoje ir Armėnijoje. Taip pat pastebėtina, kad Azijos valstybėse Butane, Šri Lankoje, Vietname ir Mongolijoje tikslingai siekiama užtikrinti valdžios institucijų ir administracinių gebėjimų stiprinimą skaitmeninės finansinės transformacijos srityje bei moterų įgalinimą kuriant skaitmeninį verslą, kuriuos padeda įgyvendinti asociacija INFOBALT.

Per 2015–2021 metų laikotarpį į URM skelbtus kvietimus koncepcijoms įgyvendinti paraiškas teikė iš viso 374 skirtingi subjektai, veikiantys tiek Lietuvoje, tiek užsienyje. Didžiąją dalį teikusią paraiškas sudarė Lietuvos ir užsienio valstybių nevyriausybinių sektoriaus atstovai (244). Paraiškas taip pat teikė iš viso 34 miesto ar rajonų savivaldybės ir joms tiesiogiai pavaldžios institucijos, 30 verslo atstovų, 24 švietimo įstaigos (aukštojo ir vidurinio mokslo, neformalaus ugdymo įstaigos), 21 valstybinių įstaigų ar tiesiogiai joms pavaldžių subjektų, 13 privačių asmenų, 8 tarptautinės organizacijos ar jų padaliniai.

Kas yra finansuotų projektų valstybėse-partnerėse vykdytojai?

Aptariamus projektus valstybėse-partnerėse 2016–2021 m. įgyvendino iš viso 192 įvairūs Lietuvos, valstybių-partnerių ir tarptautiniai subjektai. 85 finansavimą gavusių subjektų yra registruoti Lietuvoje, 105 – užsienyje (2 subjektai į šios skilties apskaičiavimą neįtraukiami dėl informacijos trūkumo). Didžiąją dalį tiek užsienio, tiek Lietuvos finansavimą gavusių vykdytojų sudaro nevyriausybinių sektoriaus atstovai – jų iš viso skaičiuojama 120. Antrą didžiausią vykdytojų kategoriją dalinasi įvairios valstybinės įmonės bei švietimo įstaigos ar joms pavaldūs padaliniai ir ikimokyklinio ugdymo įstaigos (po 18 vykdytojų). Trečią didžiausią kategoriją sudaro verslo atstovai (17 vykdytojų). Likusieji vykdytojai yra privatūs asmenys (8), savivaldybės (7), tarptautinės organizacijos ar jų padaliniai (3), diplomatinės atstovybės (1).

URM skiriamas finansavimas vystomojo bendradarbiavimo projektams: koks jis ir kaip kito?

Matyti, kad URM numatyta pinigų suma, skiriama nurodytoms vystomojo bendradarbiavimo koncepcijoms įgyvendinti per nurodytą laikotarpį, reikšmingai varijavo. Pavyzdžiui, 2017 m. projektams skiriama suma nurodyta „iki 500 000 eurų“. 2018 m. projektams finansuoti paskirta suma sudarė 623 500 eurų, o 2019 m. pakilo iki 745 000 eurų. Vis dėlto suma, atidėta 2020 m., sumažėjo iki 655 000 eurų, o 2021 m. sudarė dar mažiau – 580 000 eurų.

Vertinant iš atskirų projektų valstybėse-partnerėse perspektyvos, didžiausia suma per nurodytąjį laikotarpį buvo skirta projektams Ukrainoje įgyvendinti (3 671 903,08 Eur (iš kurių 328 369 eurų skyrė Švedų institutas)), tai atliepia ir didžiausių projektų skaičių šalyje. Antrą didžiausią sumą gavo vykdytojai projektams Sakartvele įgyvendinti (1 030 874,23 eurų), trečią – Moldovoje (854 333,13 Eur), ketvirtą – Baltarusijoje (611 348,63 eurų). Virš 100 000 eurų sumos buvo skirtos projektams Armėnijoje, Irake, Mongolijoje, Dramblio Kaulo Krante. 83 187,95 eurų buvo panaudota projektams Palestinoje finansuoti, 72 820,63 eurų – Azerbaidžane. Apie 50 000 eurų sumos buvo skirtos projektams Malyje, Nigerijoje, Mianmare, Turkijoje. Projektams Butane, Vietname, Ugandoje, Pietų Afrikos Respublikoje, Alžyre buvo skirta 16 542,84 – 25 575,68 eurų. Parama iki 10 000 eurų skirta projektams Indijoje, Jordanijoje, Šri Lankoje. Šalys, nurodytos ties intervalu ar apvalinta suma įvardintu finansavimu, yra išvardintos atitinkamai nuo didžiausios iki mažiausios skirtos sumos.

Šios sumos apskaičiuotos remiantis Užsienio reikalų ministerijos pateiktais viešais duomenimis ir mūsų atliktais skaičiavimais. Tam, kad apžvalgoje būtų išlaikomas tas pats nurodytas laikotarpis (2015–2021 m.), į galutinių sumų skaičiavimą nebuvo įtrauktas finansavimas, paskirtas išmokėti 2022 m. Taip pat iš besidubliuojančios projektų (besitęsiančių keletą metų iš eilės) sumų buvo pasirenkama didžiausia iš nurodytųjų.

Apibendrinimas

Apibendrinus Užsienio reikalų ministerijos teikiamą informaciją ir mūsų atliktus skaičiavimus bei informacijos sisteminimą, matyti, jog finansuojamų projektų tematinės kryptys didžiąja dalimi atitinka URM išsikeltus prioritetus. Pagrindinis dėmesys įgyvendinamuose projektuose skiriamas geram valdymui, administracinių ir institucinių gebėjimų stiprinimui, ekonominiam ir socialiniam įvairių visuomenės grupių (ypač moterų) įgalinimui, regionų plėtrai, pilietinės visuomenės stiprinimui, kultūrinio ir istorinio paveldo išsaugojimui. Projektų tematikos atitinkamai pasiskirsčiusios pagal pagrindines valstybių-partnerių ar regionų problematikas. Nors didžiausias dėmesys (remiantis įgyvendinamų projektų gausa ir jiems skiriamu finansavimu) yra skiriamas Rytų partnerystės šalims – Ukrainai, Sakartvelui, Moldovai bei Baltarusijai, – URM įgyvendinamų projektų geografija pamažu plečiasi ir į kitus regionus. Didžiąją dalį ministerijos finansuojamų projektų įgyvendina nevyriausybinio sektoriaus atstovai tiek Lietuvoje, tiek užsienyje – tai atitinka ir NVO dominavimą paraiškų teikėjų gretose. Įvairios Lietuvos ar užsienio valstybinės institucijos (ar joms pavaldžios įmonės) bei švietimo įstaigos ir verslo atstovai įgyvendina didžiąją dalį likusiųjų projektų. Bendra URM nurodoma suma, kurią pasidalija šie vykdytojai savo koncepcijoms įgyvendinti, per nurodytą laikotarpį kito, itin sumažėjo per paskutinius dvejus metus.

Susistemintą informaciją žiūrėti:

- 1) Priedas nr. 1: 2015–2021 m. paraiškas koncepcijoms įgyvendinti pateikusių subjektų sąrašas (papildomai nurodomas sektorius, kuriam priklauso paraiškos teikėjas, bei registracijos vieta (Lietuvoje ar užsienyje));
- 2) Priedas nr. 2: Pagrindinė informacija apie 2016–2021 m. projektų įgyvendinimą atskirose valstybėse-partnerėse (galutinė projektams skirta suma, vykdytojai, tematinės projektų kryptys, metai bei projektų skaičius);
- 3) Priedas nr. 3: 2016–2021 m. finansuotų projektų vykdytojų sąrašas (papildomai nurodomas sektorius, kuriam priklauso konkretus vykdytojas, bei registracijos vieta (Lietuvoje ar užsienyje)).

3.

Platformos narių vystomojo bendradarbiavimo ir globalaus švietimo projektų ir veiklų istorijos 2016–2021 m.

Šioje dalyje pateikiame Vystomojo bendradarbiavimo platformos narių – Lietuvos NVO, veikiančių vystomojo bendradarbiavimo arba globalaus švietimo srityse, projektų ir veiklų pavyzdžius. Pateikti projektai neatliepia visų minimų organizacijos veiklų spektro, o išryškina tik kelis konkrečius pavyzdžius, siekiant geriau suprasti NVO veiklos spektrą ir indėlį vystomojo bendradarbiavimo srityje. Projektų pavyzdžiai – atvejų istorijos pasirinktos atsitiktinai, remiantis 2016–2021 m. veiklos vykdymo laikotarpiu. Norint plačiau sužinoti apie kiekvienos organizacijos veiklą, kviečiame apsilankyti jų socialinių tinklų paskyrose.

VšĮ „Psichikos sveikatos perspektyvos“ (PSP) yra 2000 m. įkurta nevyriausybinė organizacija, dirbanti psichikos sveikatos ir žmogaus teisių srityje. PSP sėkmingai įgyvendino daugiau nei 60 nacionalinių ir tarptautinių projektų. PSP atlieka tyrimus, analizes, veda mokymus, vykdo advokaciją, žmogaus teisių stebėseną, dalyvauja politikos formavime ir šviečia visuomenę apie biopsichosocialinį, į asmenį orientuotą ir žmogaus teisėmis grįstą požiūrį į psichikos sveikatą.

Projektas „Ukrainos NVO už pokyčius – už žmonių, turinčių intelekto sutrikimų ir/ar psychosocialinę negalią, žmogaus teisių, deinstitucionalizacijos ir socialinės įtraukties užtikrinimą“

2018 m. vasario mėn. – 2022 m. vasario mėn.

Apie 57 tūkst. asmenų, turinčių intelekto sutrikimų ir/ar psichosocialinę negalią, gyvena 145-iose uždaro tipo socialinės globos institucijose Ukrainoje. Šalyje tai yra pagrindinė pagalbos forma asmenims, turintiems psichikos sveikatos sutrikimų. Pilietinei visuomenei atstovaujančios organizacijos ir žmogaus teisių aktyvistai siekia panaikinti šias nehumaniškas, institucine globa grįstas paslaugas ir nori prisidėti kuriant

kitokias – bendruomeninio tipo paslaugas. Deja, pilietinei visuomenei atstovaujančioms organizacijoms, ypač veikiančioms toliau nuo didžiųjų miestų, kol kas stinga koordinacijos, resursų, specifinių žinių apie žmogaus teises, advokacijos ir kitų gebėjimų.

Kita vertus, geriausi pasaulinės praktikos pavyzdžiai rodo, kad aktyvi pilietinė visuomenė yra varomoji deinstitutionalizacijos jėga, pažeidžiamų visuomenės grupių žmogaus teisių užtikrinimo garantas bei galiausiai – patikimas sarginis šuo (angl. *watch-dog*), vertinantis naujai sukurtą bendruomeninio tipo paslaugų kokybę.

Šio projekto galutinis siekis atspindi nuolatinį projekto partnerių, tarptautinių ekspertų ir kitų suinteresuotų grupių tikslą – tinkamai atliepti asmenų, turinčių intelekto sutrikimų ir/ar psichosocialinę negalią, poreikius ir reformuoti atgyvenusias sveikatos ir socialinės apsaugos sistemas, paveldėtas dar iš Sovietų Sąjungos. Šių pokyčių siekiama įgalinant vietines pilietinės visuomenės organizacijas ir iškeliant į viešumą paraštėse ilgai buvusias asmenų, turinčių intelekto sutrikimų ir/ar psichosocialinę negalią, žmogaus teises.

Šių tikslų siekiama analizuojant egzistuojančius Ukrainos pilietinės visuomenės organizacijų ir ekspertų tinklus ir stiprinant jų gebėjimus ginti žmogaus teises, vykdyti advokacijos veiklas, skatinti deinstitutionalizaciją ir kurti bendruomeninio tipo paslaugas pagal JT Neįgaliųjų teisių konvencijoje nurodytus principus. Taip pat projekto metu bus teikiama finansinė parama Donetcko ir Lvovo srityse veikiančioms pilietinės visuomenės organizacijoms, pilotuojama pagalbos priimančios sprendimus – asmeninio asistento programa, kuriamos informacinės kampanijos, rengiamos publikacijos, organizuojami įvairių suinteresuotų grupių susitikimai ir konferencijos bei mokomieji vizitai, skirti pasisemti gerosios Bulgarijos ir Olandijos patirties.

Projekto partneriai:

- Tarptautinis labdaros fondas „Socialinės politikos tyrimų centras“ (*Міжнародний благодійний фонд “Дослідницький центр соціальної політики”*)
- Ukrainos psichiatrų asociacija
- Žmogaus teisės psichikos sveikatoje (*Human Rights in Mental Health – FGIP*)

<https://perspektyvos.org/projektas/ukrainos-nvo-uz-pokycius-uz-zmoniu-turinciu-intelektosutrikimu-ir-ar-psichosocialine-negalia-zmogaus-teisiu-deinstitutionalizacijos-ir-socialines-itraukties-uztikrinima/>

Lygių galimybių plėtros centras – 2003 metais pradėjusi veiklą nevyriausybinė organizacija, siekianti mažinti stereotipus tam, kad jaustumės saugiai. Nuo 2003 m. vykdo informacines kampanijas, advokaciją, mokymus, rengia straipsnius ir leidinius, teikia ekspertinius vertinimus ir rekomendacijas lyčių lygybės klausimais.

Moterys – pokyčių, taikos ir konfliktų prevencijos variklis Ukrainoje

Projekto trukmė: 2018 m. kovo mėn. – 2020 m. sausio mėn.

Projekto tikslas – skatinti moterų įtraukimą į taikos kūrimo ir konfliktų prevencijos procesus Ukrainoje. Šios iniciatyvos vykdytojai padės vietinėms suinteresuotoms institucijoms ir organizacijoms rengti, įgyvendinti ir prižiūrėti regioninius veiksmų planus, skirtus įgyvendinti JT Saugumo Tarybos rezoliuciją Nr. 1325 „Moterys, taika ir saugumas“. Projekto tikslinės grupės – vietos valdžios institucijos, nevyriausybines organizacijos, žiniasklaida, akademinė bendruomenė ir ekspertai Vinicos, Dniepropetrovsko, Zaporožės, Luhansko ir Chmelnyckio regionuose Ukrainoje.

Projekto uždaviniai:

- Didinti vietinių suinteresuotų institucijų ir organizacijų supratimą apie JTSTR 1325 principus ir tikslus, stiprinti jų gebėjimus įgyvendinant konkrečias iniciatyvas, skatinančias didesnę moterų įsitraukimą į taikos procesus.
- Teikti tiesioginę paramą vietinėms suinteresuotoms institucijoms ir organizacijoms rengiant, įgyvendinant ir atliekant regioninių veiksmų planų, skirtų įgyvendinti JTSTR 1325, stebėseną.
- Organizuoti gerosios praktikos ir patirties mainus bei sukurti priemones, kurios padės užtikrinti projekto rezultatų tęstinumą ir galimybę juos atkartoti.

Projekto partneriai: Ukrainos moterų fondas (projekto koordinadorius), Moterų informavimo ir konsultavimo centras (Ukraina) ir Lygių galimybių plėtros centras (Lietuva)

*Apie JTSTR 1325: 2000 m. priimtoje rezoliucijoje pripažintas specifinis ginkluotų konfliktų poveikis moterims ir moterų vaidmens taikos ir saugumo užtikrinimo operacijose svarba. Rezoliucija įpareigojo valstybes užtikrinti didesnę moterų įtraukimą į visus konfliktų prevencijos, valdymo, sprendimo ir taikos kūrimo mechanizmus, integruoti į juos lyčių aspektą ir imtis specialių priemonių, skirtų apsaugoti moteris nuo smurto lyties pagrindu ginkluotų konfliktų metu.

<https://gap.lt/projektai/moterys-pokyciu-taikos-ir-konfliktu-prevencijos-variklis-ukrainoje/>

VšĮ „Ekonominių tyrimų centras“ (ETC) yra privati, ne pelno siekianti organizacija, kurios pagrindinė paskirtis – vertinti Lietuvoje ir užsienio valstybėse vykstančius socialinius ekonominius procesus, formuluoti socialines ekonomines išvalgas ir pristatyti jas visuomenei bei politiką formuojančioms institucijoms, taip pat konsultuoti nevyriausybinės organizacijas bei smulkaus ir vidutinio verslo subjektus įvairiais organizacinių procesų valdymo klausimais. Nuo 1992 m. ETC atliko daug konsultacinių darbų įvairiais socialinės ekonominės politikos klausimais, tokiais kaip ekonomikos skatinimas, ūkio sektorių plėtra, viešųjų paslaugų teikimas, darni regioninė plėtra. Sukauptą patirtį organizacija šiuo metu siekia pritaikyti vystomojo bendradarbiavimo projektuose.

Projektas „Daugiafunkcinės geriatrinės paslaugos kūrimas Lietuvoje ir Baltarusijoje“ (2016 m.). Druskininkų ligoninė siekia įgyvendinti projektą „Daugiafunkcinės geriatrinės paslaugos kūrimas Lietuvoje ir Baltarusijoje“, kuriam gautas finansavimas finansavimą iš 2014–2020 metų Europos kaimynystės priemonės Latvijos, Lietuvos ir Baltarusijos bendradarbiavimo per sieną programos. ETC suteikė užsakovui konsultacijas projekto planavimo ir paramos gavimo klausimais.

<https://www.erc.lt/index.php?dtype=&uzsakovas=&psl=atlikti-darbai§or=&key=&nuo=2>

VšĮ „Pasaulio piliečių akademija“ yra nevyriausybinė, pelno nesiekianti organizacija, kurios pagrindinis tikslas – aktyviai dalyvauti visuomenės kaitos procesuose ir skleisti aktyvaus pilietiškumo ir socialinės gerovės idėjas ir vertybes. Organizacija savo veikla siekia vystyti nacionalinį, kultūrinį ir pilietinį identitetą; skatinti pagarbą žmogaus orumui; plėtoti jaunų žmonių kompetencijas, reikalingas jiems kaip aktyviems Lietuvos ir pasaulio piliečiams; skatinti demokratinius procesus visuomenėje ir dialogą tarp įvairių asmenų ir viešosios politikos sektorių; prisidėti prie nevyriausybinių sektoriaus stiprinimo Lietuvoje.

„Globalaus teisingumo kompasas“ / 2021 m.

Pagrindinis projekto tikslas – didinti Lietuvos gyventojų supratimą apie globalaus teisingumo užtikrinimo svarbą ir taip stiprinti visuomenės paramą Lietuvos vystomojo bendradarbiavimo pastangoms prisidėti prie JT DVT įgyvendinimo globaliu mastu.

Projekto veiklos:

- Parengtos nuotolinės pamokos 3 skirtingomis globalaus teisingumo temomis;
- Sukurtas virtualus pabėgimo kambarys „Kodas 2030“, padedantis jaunimui žaidimo pagalba geriau suprasti globalaus teisingumo klausimus, integruotus DVT darbotvarkėje;
- Suorganizuota globalaus pilietiškumo vasaros stovykla jaunimui;
- Suorganizuoti 3 tematiniai susitikimai su senjorais, siekiant paskatinti jų domėjimąsi Darnaus vystymosi tikslais;
- Suorganizuoti 3 protmūšiai DVT klausimams pristatyti;
- Parengtos ir publikuotos 5 istorijos, pristatančios pilietinės visuomenės organizacijų šalyse partnerėse pastangas prisidėti prie globalaus teisingumo užtikrinimo ir DVT įgyvendinimo;
- Organizuotos interaktyvios, jaunimą įtraukiančios veiklos Jaunimo vasaros akademijos metu;
- Parengti 2 straipsniai, pristatantys globalaus teisingumo ir DVT sąsajas, esamą DVT įgyvendinimo Lietuvoje situaciją.

<https://www.pasauliopilietis.lt/projects-3>

Vystomojo bendradarbiavimo platforma

„Darni Europa visiems“

Trejų metų trukmės projektas „Darni Europa visiems“ (angl. *Make Europe Sustainable for All*), finansuojamas iš Europos Komisijos Tarptautinio bendradarbiavimo ir Vystymosi generalinio direktorato programos „DEAR“ (angl. *Development Education and Awareness Raising*) lėšų, jungia 25 partnerius iš 14 Europos Sąjungos šalių. Projekto tikslas – siekti ambicingo Darbotvarkės 2030 įgyvendinimo Europos Sąjungoje, raginant ES ir ES narių vyriausybes prisiimti atsakomybę ir ją įgyvendinti.

Stiprindami Europinį darnaus vystymosi tikslų (DVT) stebėtojų (angl. *SDG WatchEurope*) tinklą ir ragindami bei remdami nacionalines įvairių sektorių pilietinės visuomenės koalicijas tobulinant bendradarbiavimą bei nacionalinių ir vietinių pilietinės visuomenės organizacijų gebėjimus, europines bei nacionalines politikos ir žinomumo didinimo kampanijas, norime ženkliai padidinti ES piliečių bei politikų suvokimą apie jų vaidmenį bei atsakomybę dirbant darnios ateities vardan, perėjimą prie darnesnio gyvenimo būdo bei darnaus vystymosi ir remti sklandžius politinius nutarimus. Siekdami visų pilietinės visuomenės sektorių dalyvavimo ir bendradarbiavimo, norime užtikrinti, kad darna būtų sprendimų priėmimo ir politikos centre bei garantuoti, kad niekas nebus pamirštas.

https://www.vbplatforma.org/LT/projektai/make_europe_sustainable_for_all_darni_europa_visiems

VšĮ „AfriKo“ (Afrikos tyrimai ir konsultacijos) yra konsultacijų platforma, įkurta Lietuvoje, tačiau vienijanti profesionalus iš viso pasaulio. „AfriKo“ siekia apjungti galias savo narių žinias ir patirtį su asmenų, įmonių ir institucijų, siekiančių suprasti, įsitraukti ir sužinoti daugiau apie Afriką, poreikius. Siekdama šių tikslų, „AfriKo“ teikia individualias konsultacijas, rengia analizes, organizuoja renginius, kuriuose aptariamos naujausios įvairių Afrikos sričių tendencijos.

Afrika nėra šalis / 2020–2021 m.

Beveik 60 Lietuvos moksleivių buvo pakviesti dalyvauti mokymuose, kuriuose geriausiai pasirodę du jaunieji žurnalistai kartu su organizatorių komanda keliavo į pasirinktą Afrikos šalį kurti profesionalių žurnalistinių pasakojimų.

„Nuolat sekame, kokios naujienos apie Afrikos žemyną patenka į Lietuvos žiniasklaidos akiratį, ir, deja, dominuoja neigiamos, su smurtu ir skurdu susijusios žinutės. Taip pat populiarių svetainių naujienų srautą pasiekia lietuvių keliautojų įspūdžiai iš „juodosios Afrikos“, kurie nueina jau atgyvenusiu egzotizavimo keliu – pasakoja apie gentis, nuostabą keliančius papročius ar kitokius „necivilizuotus“ reiškinius. Visa tai formuoja labai siaurą ir tendencingą įsivaizdavimą apie Afriką, kuriuo labiausiai kenkiame patys sau – per stereotipų šydą nesugebame pamatyti partnerystės su Afrikos šalimis potencialo“, – apie projekto reikšmę kalba viena iš „AfriKo“ steigėjų ir programų vadovė Eugenija Kovaliova.

Mokymuose moksleiviai susipažino su Afrikos žemyno istorija ir dabartimi, gilinosi į socialinę ir rasinę žemyno problematiką, kuri padėjo geriau suprasti ir Lietuvos visuomenės įvairovę. Iš žurnalistinės pusės moksleiviai buvo mokomi istorijų pasakojimo ir fotografijos pagrindų, žurnalistinės etikos svarbos, mokėsi atpažinti šališką informaciją.

Dvidešimt Lietuvos moksleivių parengė originalius žurnalistinius pasakojimus apie Afrikos dabartį, siekdami parodyti žemyno įvairovę. Projektą kartu su „AfriKo“ rengė atsakingos žurnalistikos erdvė NARA (anksčiau – „Nanook“). Jų atstovai ir kviestiniai lektorai vedė mokymus ir vyko su moksleiviais kartu į kelionę. Projektą finansavo Lietuvos URM, atrinktiems dalyviams mokymai buvo atviri ir nemokami.

„Per istorijas žiniasklaidoje pažįstame žemynus, šalis ir jų žmones bei visa ką apimančius procesus, kurie turi įtakos ir mums. Todėl labai svarbu, kad tos istorijos būtų pasakojamos atsakingai, duotų galimybę sutikti ir pažinti tai, kas, atrodytų, yra labai toli ir nesuprantama“, – apie žurnalistinių pasakojimų svarbą papildoma viena NARA įkūrėjų, fotografė Berta Tilmantaitė. Ji yra parvežusi fotoistorijų iš Kenijos – apie Viktorijos ežerą, masajų tautos moteris ir medaus medžioklę.

<https://web.facebook.com/page/887729767949013/search/?q=afrika%20nera%20salis>

<https://nara.lt/lt/articles-lt/mokyklos-programoje-afrikos-autoriu-nera?fbclid=IwAR2YcCuoFngHdtaSaJMBR3O5mWOPFdbgeLZ-wQnrRPT2xBB4mhrBjzEeltM>

https://nara.lt/lt/articles-lt/nuo-picasso-iki-kanye-westo-trumpa-afrikos-meno-itakos-ir-nusavinimo-istorija?fbclid=IwAROpK6vbhu2y-p2jE_4PcBhwHn-TrdGmnSMylzW-ZszsWYrFWMuwUiwqob0

https://nara.lt/lt/articles-lt/lgbtq-teises-pietu-afrikos-respublikoje?fbclid=IwAROrPdsscdF9WPmBdXR-qGk19eT7ig8aw_pnjuQe9582E9YWVDsckkQUam4

<https://www.afriko.lt/afrikaisnotacountry/>

Nuo pat **Lietuvos žmogaus teisių centro** įkūrimo 1994-aisiais pradžios centras tiki, kad žmogaus teisės – kiekvienos stiprios demokratinėmis vertybėmis grįstos valstybės pagrindas. Savo įgyvendinamomis iniciatyvomis jis viliasi padėti veikti ir kitus taip pat mėstančius. Asmenų lygybė ir nediskriminavimas dėl amžiaus, lyties, seksualinės orientacijos, negalios, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų – tai visuomenė, kurios siekiame. Joje žmogaus teisės yra demokratinės visuomenės sprendimų, pokyčių ir kitų gyvenimo procesų epicentre.

Projektas „Keitimasis patirtimi ir LGBT* žmogaus teisių puoselėjimas Baltarusijoje“ / 2017 m.

Koordinatorius Nacionalinė LGBT* teisių organizacija LGL kartu su Baltarusijos LGBT* teisių organizacijomis, Norvegijos Helsinkio komitetu ir Lietuvos žmogaus teisių centru (LŽTC).

Iniciatyva siekiama:

- skatinti demokratijos progresą ir palaikyti pilietinės visuomenės raidą didinant kompetenciją komunikacijos ir advokacijos srityse bei puoselėjant jaunų žmonių sąmoningumą;
- mobilizuoti Baltarusijos LGBT* teisių organizacijų bei bendruomenės narius ir savanorius;
- stiprinti Baltarusijos LGBT* teisių organizacijų darbą advokacijos srityje bei žmogaus teisių kontekste;
- skatinti atvirumą ir visuomenės narių supratingumą.

Projekto metu vykdyti partnerių organizacijų Baltarusijoje mokymai, kurių metu stiprinta organizacijų narių kompetencija ir žinios užtikrinant lygybę LGBT* žmogaus teisėms priešiškoje šalyje.

- Projekto metu buvo įgyvendintos šios veiklos:
- situacijos analizė ir poreikių vertinimas,
- gebėjimų stiprinimas: metodologijos kūrimas ir mokymai,

- gerosios praktikos dalijimasis ir tinklaveika,
- bendradarbiavimas ir advokacijos strategijos kūrimas,
- komunikacija ir projekto rezultatų matomumo didinimas,
- advokacijos ir matomumo didinimo kampanijos Baltarusijoje ir Lietuvoje,
- projekto rezultatų vertinimas.

LŽTC prie projekto prisidėjo savo komunikacijos įgūdžiais ir patirtimi viešinant žmogaus teisių problemas. Portale „Manoteises.lt“ publikuotas straipsnių ciklas apie Baltarusijos LGBT* bendruomenei jautrius klausimus. Taip siekiama Lietuvos visuomenę supažindinti su realia kaimyninės valstybės situacija bei griauti stereotipus ir nuostatas, kad be Aleksandro Lukašenkos politikos ir Astravo atominės elektrinės statybų valstybėje nieko daugiau nevyksta.

<https://manoteises.lt/straipsnis/lgbt-eitynes-minske-pakeite-festivaliai-ir-tai-veikia/>

<https://manoteises.lt/straipsnis/pranesama-apie-tarnybu-reidus-lgbt-lankomuose-klubuose-minske/>

<https://manoteises.lt/straipsnis/baltarusijos-zurnalistai-nepriklausomoje-ziniasklaidoje-lgbt-tema-nebera-tabu/>

<https://manoteises.lt/straipsnis/baltarusijos-istorikas-lgbt-padetis-geresne-nei-pries-ketvarti-amziaus/>

<https://ztcentras.lt/prisidedame-prie-lgbt-teisiu-pletros-baltarusijoje/>

VšĮ „Žaliosios politikos institutas“ veikia nuo 2011 metų, sistemingai skleisdama žaliosios politikos idėjas, plėtodama tarptautinio bendradarbiavimo, aplinkosaugos ir ekologinio švietimo veiklas, įgyvendindama tarptautinio, nacionalinio ir savivaldos lygmens projektus. Misija – skatinti darnios plėtros sprendimų, paremtų moksliniais tyrimais bei ekspertine analize, integravimą į Lietuvos verslą, politiką bei visuomenę. Siekiai – skatinti Lietuvos įmones, įstaigas ir organizacijas įsitraukti į žaliosios politikos stiprinimą ir vykdymą Lietuvoje.

Projektas „Atsinaujinančių energijos šaltinių panaudojimo plėtra Moldovos Respublikoje“ / 2017 m.

Lietuvos įmonė UAB „Biokaitra“ kartu su VšĮ „Žaliosios politikos institutas“ įgyvendino LR Aplinkos ministerijos iš Klimato kaitos specialiosios programos lėšų finansuojamą projektą, kuriuo siekta skatinti atsinaujinančių energijos išteklių naudojimą pakeičiant taršų kurą šilumos gamyboje, taip prisidedant prie klimato kaitos švelninimo tikslų įgyvendinimo Moldovoje.

Lietuvoje sukurtos energetikos technologijos, leidžiančios pereiti nuo gamtinėmis dujomis kūrenamų katilinių prie biokuro, buvo diegiamos vaikų darželiuose Moldovoje. Dalindamasi

sukaupta patirtimi apie atsinaujinančių energijos išteklių naudojimą, Lietuva prisideda prie klimato kaitos mažinimo, tvaraus vystymosi bei socialinės gerovės skatinimo.

<https://www.15min.lt/verslas/naujiena/pranesimai/atsinaujinanciu-energijos-istekliu-pletros-patirtimi-lietuva-dalinasi-su-moldova-231-826136>

VšĮ „Ekonominių tyrimų centras“

„Darnaus vystymosi tikslai 2017“ (2017m.) Vystomojo bendradarbiavimo platforma įgyvendino projektus „Nevyriausybines organizacijas vienijančių asociacijų institucinis stiprinimas“ ir „Europe in the world – Engaging in the 2030 Sustainable Development Agenda“. ETC atliko pirmąjį darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimo Lietuvoje tyrimą, kurio pagrindu buvo parengtas leidinys „Darnaus vystymosi tikslai 2017“.

Leidinyje pateikti Lietuvos DVT pasiekimai ir tendencijos. Leidinį galima rasti čia: <https://www.vbplatforma.org/LT/biblioteka/532>

„DVT grindžiami trim pagrindiniais tvarios plėtros aspektais – aplinkos, socialiniu ir ekonominiu. Visi tikslai yra tarpusavyje glaudžiai susiję ir apima įvairias gyvenimo sritis: skurdą, maisto saugą, sveikatą, tvarų vartojimą ir gamybą, ekonomikos augimą, užimtumą, infrastruktūrą, tvarų gamtinių išteklių valdymą, kovą su klimato kaita, lyčių lygybę, taikią ir įtraukią visuomenę, partnerystes siekiant gerbūvio.“

https://issuu.com/vbadmin/docs/dvt_2017_1

<https://www.vbplatforma.org/LT/biblioteka/532>

GlobalLab-2: Šeši žingsniai į globalų pilietiškumą (GlobalLab-2: Six Steps to Global Citizenship).

<https://www.globalab.org/>

Siekdamos plėsti jaunų žmonių pilietinį dalyvavimą ir prisidėti prie pasaulinių iššūkių sprendimo, nevyriausybines organizacijas iš Lietuvos, Bulgarijos, Kipro ir Ispanijos susijungė į partnerystę įgyvendindamos projektą „GlobalLab-2: Šeši žingsniai į globalų pilietiškumą“.

Projektu siekiama gerinti darbo su jaunimu kokybę ir suvienyti jaunimo ir švietimo įstaigų pastangas, kad jaunimas taptų pasaulinio pilietiškumo dalyviais. Projektas „GlobalLab-2“ – tai jaunų žmonių laboratorija, kurioje jie turi galimybę pagalvoti apie kasdienes problemas iš pasaulinės perspektyvos. Tai leis jiems rasti savo vaidmenį pasaulinėje visuomenėje, taip pat paskatins jų elgesio pokyčius, siekiant prisidėti prie tvaraus vystymosi tiek vietos, tiek pasaulio mastu. Projektas taip pat leidžia jo dalyviams atpažinti globalių problemų poveikį jų pačių gyvenimui ir tapti aktyvesniais bei atsakingesniais, keičiant savo požiūrį, požiūrį ir kasdienes įpročius.

Per dvejus projekto gyvavimo metus „Globalab-2“ įtraukė apie 380 dalyvių, tarp jų: jaunimas, kuriems buvo sudarytos galimybės įgyti ir pritaikyti pasaulinio pilietiškumo kompetencijas; jaunimo darbuotojai ir jaunimo lyderiai, kuriems buvo suteikta galimybė tobulinti profesinę kompetenciją ir įtraukti pasaulinį pilietiškumą į savo kasdienį darbą; pedagogus ir jaunimo politikos formuotojus, kurie informavo apie bendros aktyvaus pasaulinio pilietiškumo sistemos kūrimo procesą šalyse partnerėse.

Šešių žingsnių metodas

Šeši globalinio pilietiškumo žingsniai suteikia studentams struktūrą, kuri gali padėti valdyti savimokymąsi. Tai jiems leidžia pereiti nuo mąstymo apie jiems svarbius klausimus prie planavimo ir dalyvavimo veikloje, apmąstyti savo veiklą ir įvertinti savo darbą. Mokymasis turėtų skatinti ne turiniu, o įgūdžiais pagrįstą požiūrį.

<https://www.globalab.org/about-us>

VŠĮ „NVO teisės institutas“ – ekspertinė bei konsultacinė nevyriausybinė organizacija, veikianti ne pelno teisės srityje. Ši organizacija siekia prisidėti prie nevyriausybinių sektoriaus stiprinimo, suteikiant teisinių žinių pačioms organizacijoms bei skatinant visuomeninei veiklai palankios teisinės aplinkos kūrimą.

NVO infopunktas – informacijos Lietuvoje veikiančioms NVO (Lietuvos ir užsienio piliečių) parengimas, ekspertinės konsultacijos apie NVO administravimo ir teisinius klausimus (2021 m. konsultacijos Baltarusijos pilietiniam sektoriui). Parengtas [NVO registravimo gidas](#).

VŠĮ „Diversity Development Group“, įkurta 2012 metais, yra ne pelno siekianti organizacija, kurios tikslas – vykdyti socialinius (mokslinius, taikomuosius ir infrastruktūrinius) projektus ir tyrimus žmogaus teisių, švietimo, lygių galimybių, įvairovės, migracijos ir integracijos srityse. Strateginis organizacijos uždavinys – vystyti įvairovę siekiant tvarios, tolerantiškos ir socialiai atsakingos visuomenės.

MIPAS | Migracijos informacijos ir bendradarbiavimo platforma

2017–2022 m.

<https://mipas.lt/>

Platforma pateikia informacija apie migraciją, prieglobstį ir integraciją trečiųjų šalių piliečiams bei migracijos srityje dirbantiems specialistams.

Projekto tikslas yra pagerinti informacijos prieinamumą įvairioms suinteresuotoms šalims bei tikslinei grupei ir bendradarbiavimą tarp jų užtikrinant migracijos ir integracijos informacinės platformos (interneto svetainės) veikimą.

Projekto tikslui įgyvendinti išskelti šie **uždaviniai**: atnaujinti bei palaikyti internetinę svetainę, užtikrinti interneto svetainės žinomumą; rinkti, sisteminti bei skelbti informaciją migracijos, prieglobsčio, integracijos ir trečiųjų šalių piliečių grąžinimo srities klausimais; sukurti bei palaikyti interneto svetainės paskyrą socialiniame tinkle.

Nuosekliai, visą projekto įgyvendinimo laikotarpį, yra renkama, sisteminama ir viešinama medžiaga migracijos, prieglobsčio, integracijos ir trečiųjų šalių piliečių (TŠP) grąžinimo srities bei kitais susijusiais klausimais. Informacija svetainėje pateikiama trimis kalbomis (lietuvių, anglų ir rusų).

Svetainėje sudaromos galimybės suinteresuotoms grupėms ir asmenims stebėti TŠP migracijos ir integracijos procesus, dalyvaujančių aktorių veiklą, rezultatus ir kitą naudingą informaciją, reaguoti į naujausius įvykius, susijusius su tikslinės grupės migracijos ir integracijos procesais Lietuvoje ir pasaulyje. Tai leidžia atrasti bendrus taškus ir veiklos principus, kurie suartina TŠP migracijos ir integracijos politikos prioritetus, projektinę veiklą ir mokslinius tyrimus bei sukuria pamatą bendrai (visų TŠP migracijos ir integracijos procesuose dalyvaujančių) socialinių ir politinių aktorių, tikslinės grupės bei plačiosios visuomenės platformai.

Informacijos pateikimas TŠP aktualiais klausimais užtikrins ne tik informacijos prieinamumą praktiniais klausimais, bet ir suteiks galimybę konsultuotis forume.

VšĮ „Žaliosios politikos institutas“

Informacinė kampanija ir analizė – Palmių aliejus

<http://palmiualiejus.zaliojipolitika.lt/>

Vienas didžiausių šių laikų ekologinių iššūkių – masiniai miškų kirtimai, spartinantys klimato kaitos procesus ir bioįvairovės nykimą. Kasmet pasaulyje iškertama 15 mlrd. medžių. Viena iš šio proceso priežasčių – masinė palmių aliejaus gamyba ir plantacijų plėtra miškų sąskaita. 2018 metais šio aliejaus ir šalutinio jo produkto (PFAD) pasaulyje buvo pagaminta maždaug 75 mln. tonų. Maždaug 53 proc. viso į ES importuojamo palmių aliejaus yra naudojama biodegalams.

Palmių aliejaus sertifikavimas neišsprendžia aplinkosauginių problemų, nes reikalavimai yra per silpni ir lengvai apeinami; sertifikavimo sistema nėra vieninga; nėra griežtos sertifikavimo priežiūros.

Siūlymai nelaikyti palmių aliejaus ir jo šalutinių produktų biodegalais kelis kartus buvo užregistruoti Seime, bet nesulaukė pritarimo. 2021 m. priimtas įstatymas, neribojantis PFAD vartojimo ir leidžiantis degaluose naudoti palmių aliejų ir PFAD, jei jis yra sertifikuotas. Todėl šis įstatymas ne tik iš esmės nekeičia situacijos, bet ir išstumia iš rinkos vietinę žaliavą, tokią kaip rapsus.

„**Humana People to People Baltic**“ (sutr. *Humana Baltic*) buvo įkurta 1998 m. pradžioje. Įstaigos atsiradimo idėją paskatino siekis sukurti organizaciją, kuri rinktų lėšas ir remtų neturtingųjų pasaulio šalių gyventojų pastangas susikurti geresnį gyvenimą. Šiam tikslui įgyvendinti plečiamas ir nuolat tobulinamas prekybos dėvėtais drabužiais tinklas, o prekyboje gautas pelnas skiriamas neturtingų pasaulio šalių organizacijų darnaus vystymosi projektams, kurie įgyvendinami bendradarbiaujant tarptautinėje „Humana People to People“ federacijoje (*The Federation for Associations Connected to the International Humana People to People Movement*). „Humana Baltic“ siekia, kad visi pasaulio gyventojai turėtų daugiau galimybių gyventi be skurdo, ligų ir žmogaus laisvių suvaržymų; palaiko gyventojų siekius burtis ir remia bendruomenių kūrimąsi bei vystymąsi; remia su sveikata, švietimu, tvaria aplinka susijusius projektus ir tiki, kad nuoseklus darbas šiose srityse užtikrina geresnes sąlygas darniam vystymuisi.

Paramos vaikams projektas Mačingos apskrityje, Malavje remiasi idėja, kad bendruomenės žmonės patys turi diskutuoti ir nuspręsti imtis veiksmų, spręsdami svarbius klausimus, ypač susijusius su vaikų gerove ir auklėjimu.

Projektas skirtas 13 500 namų ūkių / šeimų arba iš viso 67 500 žmonių, suskirstytų į maždaug 450 vietos veiklos grupių. Projektas įgyvendinamas tik „Humanos“ lėšomis ir pačių gyventojų pastangomis, be jokios finansinės paramos iš išorės.

<https://humanabaltic.lt/kur-dirbame/malavis/141-parama-vaikams-macinga-apskritis-malavis>

VšĮ „**AfriKo**“

Digital Explorers // Female Track

2020–2021 m. // Nigerija

Veiklos tikslas – remti moteris technologijų srityje ir prisidėti mažinant pasaulinį technologijų skirtumą tarp lyčių, siūlant pritaikytas duomenų analizių / duomenų mokslo stažuotes.

2021 m. pradžioje 15 jaunų Nigerijos moterų atkeliavo į Lietuvą šešioms mėnesiams stažuotis pirmaujančiose IRT įmonėse ir gavo intensyvius tikslinius mokymus, skirtus išplėsti savo įgūdžius. Pasiūlydamos joms praktikos vietas, Lietuvos įmonės įsilieja į bendraminčių bendruomenę, gauna galimybę įtraukti kolegas į socialinio poveikio siekiantį projektą, įgyja praktinės patirties dirbant kartu su tarptautiniais partneriais.

Grįžus po stažuotės į Nigeriją, dalyvių laukė joms pritaikyta pagalbos programa, padėjusi integruotis ir maksimaliai išnaudoti įgytus įgūdžius bei Lietuvoje sukurtus profesionalius tinklus.

<https://digitalexplorers.eu/projects/female-track/>

Darnaus vystymosi tikslų ambasadoriai – DVT Ambasadoriai

Vystomojo bendradarbiavimo platforma – tai vystomojo bendradarbiavimo srityje dirbančias organizacijas iš Lietuvos vienijanti asociacija.

Rugsėjo 25 d. žymi sukaktis nuo Jungtinių Tautų 2030 m. darbotvarkės ratifikavimo. 2015 metais pasaulio vyriausybės pasirašė istorinį susitarimą, kurio tikslas – veikti siekiant darnaus bei tvaraus pasaulio per ateinančius penkiolika metų. Šiam uždaviniui pasiekti buvo išsikelta 17 Darnaus Vystymosi Tikslų (DVT). Tai – 17 ekonominių, socialinių ir aplinkosaugos tikslų, kurių įsipareigoja siekti visos 193 JT valstybės narės. DVT savaitė visame pasaulyje prasideda rugsėjo 20 d. streiku už klimato kaitos masto mažinimą. Vystomojo bendradarbiavimo platforma šia proga rengia įvairias veiklas, skatinančias piliečius geriau pažinti bei įsitraukti į DVT įgyvendinimą, ir siekia šiuos globalius tikslus ir problemas aktualizuoti Lietuvos kontekste bei parodyti, kad kiekvienas galime prisidėti prie šių tikslų įgyvendinimo.

Iniciatyva vykdoma nuo 2017 m., po 2–4 kartus per metus, į kiekvieną veiklą įtraukdama apie 30–40 skirtingų organizacijų, centrų, švietimo įstaigų. Vienoje veikloje apytiksliai dalyvauja apie 3000 piliečių, daugiausiai jaunimo. Veikla vykdoma nacionaliniu mastu – įtraukiami skirtingi Lietuvos regionai.

Vystomojo bendradarbiavimo platformos ir Ugandos nacionalinio NVO forumo gebėjimų stiprinimas

Vystomojo bendradarbiavimo platforma

2020 m.

Projekto tikslas – stiprinti vidaus valdymą tarp VB Platformos ir Ugandos Nacionalinio NVO Forumo, siekiant pagerinti šių organizacijų ir jų narių tarpusavio bendradarbiavimą. Kadangi Platformos ir Forumo organizacijos narės skiriasi savo tikslais bei tyrimo objektais vystomojo bendradarbiavimo kontekste ir skirtingose jo srityse, šis projektas siekė padėti atrasti potencialias bendradarbiavimo sritis ir pagerinti projektų valdymo gebėjimus. Prisidedančios prie vystomojo bendradarbiavimo veiklų įgyvendinimo ir jų plėtros Lietuvoje ir Ugandoje, šios skėtinės

organizacijos siekė stiprinti savo narių advokaciją ir jų poziciją vystomojo bendradarbiavimo klausimais. Projekto tikslai pasiekti dalijantis turima komunikacijos, organizacinio valdymo ir strateginio planavimo patirtimi kartu su kitais FORUS nariais. Taip pat vykdyti mokymai, skirti Platformos bei Forumo organizacijoms narėms, skirti projektų paraiškų rašymui gerinti, poreikių vertinimui ugdyti, organizacijų vystymuisi tobulinti, taip pat skirta galimybė pasinaudoti mentorių pagalba rašant vidinius dokumentus, taip siekiant pagerinti organizacijos valdymą.

Pagrindinis projekto tikslas – pagerinti nacionalinių platformų vidinį valdymą, kuris padėtų stiprinti bendradarbiavimą ir komunikaciją su jų nariais. Ilgalaikis projekto tikslas – sustiprinti platformų ir jų narių institucinius, administracinius gebėjimus ir kompetencijas, idant būtų sutvirtinta jų ir kitų nevyriausybinų organizacijų partnerystė ir bendradarbiavimas, padidintas viešumas ir darbo efektyvumas.

Lygių galimybių plėtros centras

LYGYBĖ SAUGUMUI, II etapas

<https://gap.lt/projektai/lygybe-saugumui-ii-asis-etapas/>

Projekto trukmė: 2021 m. rugpjūčio mėn. – 2022 m. vasario mėn.

Projekto tikslas: palengvinti naujų regioninių veiksmų planų 1325, skirtų moterims ir taikai bei saugumui Ukrainoje 2021–2025 m., rengimą, patvirtinimą ir įgyvendinimą, taip pat skatinti tinkamą jų finansavimą.

Projekto uždaviniai:

- Skatinti regioninių koalicijų kūrimąsi 1325 Černivcų ir Charkovo srityse ir stiprinti esamas koalicijas Chmelnyckio ir Luhansko srityse.
- Stiprinti regioninių koalicijų partnerių– vietos valdžios, moterų nevyriausybinų organizacijų, žiniasklaidos – gebėjimus.
- Skatinti 1325 regioninių veiksmų planų rengimą/peržiūrą, atsižvelgiant į regioninį kontekstą, tikslinių grupių poreikius, įskaitant COVID-19, ankstesnio projekto pamokas.
- Pasisakyti už tinkamą regioninių veiksmų planų finansavimą, remti jų pradžią ir įgyvendinimą.

Projekto partneris: Ukrainos moterų fondas.

Projektas įgyvendinamas su JAV valstybės departamento Europos ir Eurazijos pagalbos koordinatoriaus biuro parama pagal aštuntąjį vystomojo bendradarbiavimo partnerystės programos etapą.

<https://gap.lt/projektai/lygybe-saugumui-ii-asis-etapas/>

